



Gabra tal-ġurisprudenza

Kawża C-230/23

Reprobel CV

vs

Copaco Belgium NV

(talba għal deċiżjoni preliminari,
imressqa mill-Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent)

Sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja (L-Ewwel Awla) tal-14 ta' Novembru 2024

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Approssimazzjoni tal-legiżlazzjonijiet – Armonizzazzjoni ta’ ċerti aspetti tad-drittijiet tal-awtur u ta’ drittijiet relatati fis-soċjetà tal-informazzjoni – Direttiva 2001/29/KE – Artikolu 2 – Dritt ta’ riproduzzjoni – Artikolu 5(2)(a) u (b) – Eċċezzjonijiet u limitazzjonijiet – Kumpens ekwu – Effett dirett – Entità inkarigata mill-Istat bil-ġbir u bit-tqassim tal-kumpens ekwu – Setgħat eżorbitanti”

Approssimazzjoni tal-legiżlazzjonijiet – Drittijiet tal-awtur u drittijiet relatati – Direttiva 2001/29 – Armonizzazzjoni ta’ ċerti aspetti tad-drittijiet tal-awtur u ta’ drittijiet relatati fis-soċjetà tal-informazzjoni – Dritt ta’ riproduzzjoni – Eċċezzjonijiet ta’ reprografija u ta’ kkopjar privat – Kumpens ekwu – Effett dirett – Entità inkarigata mill-Istat bil-ġbir u bit-tqassim tal-kumpens ekwu – Legiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi dan il-kumpens bi ksur tad-Direttiva – Possibbiltà għal individwu li jinvoka, quddiem il-qorti nazzjonali, din id-direttiva kontra tali entità sabiex tiġi evitata din il-legiżlazzjoni nazzjonali – Kundizzjonijiet – Entità inkarigata li twettaq kompitu ta’ interess pubbliku u li jkollha għal dan il-għan setgħat eżorbitanti

(Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill 2001/29, Artikolu 5(2)(a) u (b))

(ara l-punti 26, 27, 30 sa 45, 47, 48, u 50 sa 58, u d-dispożittivi 1 u 2)

Sunt

Adita b’talba għal deċiżjoni preliminari mill-ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (il-Qorti tal-Imprizi ta’ Gent, Sezzjoni ta’ Gent, il-Belġju), il-Qorti tal-Ġustizzja ppreċiżat il-ġurisprudenza tagħha dwar waħda mill-kwistjonijiet fundamentali tad-dritt tal-Unjoni, jiġifieri l-effett dirett ta’ dispożizzjonijiet tad-direttivi u l-possibbiltà li dawn jiġu invokati f’relazzjonijiet vertikali, fil-kuntest ta’ tilwima bejn individwu u Stat Membru.

Copaco Belgium NV, kumpannija b’responsabbiltà limitata rregolata mid-dritt Belġjan, kienet distributur ta’ prodotti tal-informatika u ta’ apparat ta’ riproduzzjoni, bħal fotokopjaturi u scanners, intiżi għall-imprizi u għall-konsumaturi. Sa tmiem is-sena 2016, hija kienet, għal din ir-raġuni, obbligata thallas remunerazzjonijiet b’rata fissa għar-riproduzzjoni ta’ xogħlijiet protetti bi drittijiet tal-awtur jew bi drittijiet relatati (iktar ’il quddiem ir-“remunerazzjonijiet għal

kumpens ekwu”). Dawn ir-remunerazzjonijiet kellhom jingabru minn Reprobel CV, soċjetà għall-ġestjoni kollettiva tad-drittijiet tal-awtur u tal-pubblikatur, inkarigata mill-Istat Belġjan sabiex tiżgura l-ġbir u t-tqassim tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu dovut lill-awturi u lill-pubblikaturi għall-attivitajiet ta’ reprografija.

Peress li qieset li, permezz tas-sentenza tagħha *Hewlett-Packard Belgium*¹, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29² kien jipprekludi l-parti “b’rata fissa” tas-sistema ta’ remunerazzjoni prevista mil-leġiżlazzjoni Belġjana fil-qasam tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu, Copaco ssospendiet il-hlas tal-fatturi mahruġa minn Reprobel, relatati ma’ din ir-remunerazzjoni għall-perijodu bejn ix-xahar ta’ Novembru 2015 u x-xahar ta’ Jannar 2017, billi invokat l-effett dirett ta’ din id-dispożizzjoni. Hija indikat, barra minn hekk, li din is-sospensjoni kellha tissokta sakemm id-dispożizzjonijiet ta’ din il-leġiżlazzjoni jiġu allinjati ma’ dawk tad-Direttiva 2001/29. Fix-xahar ta’ Marzu 2017, dahlet fis-seħh sistema ġdida ta’ remunerazzjonijiet għal kumpens ekwu.

Reprobel għalhekk ħarrket lil Copaco quddiem l-ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Dendermonde (il-Qorti tal-Impriżi ta’ Gent, Sezzjoni ta’ Dendermonde, il-Belġju), li rrinvijat il-kawża quddiem il-Qorti tal-Impriżi ta’ Gent, Sezzjoni ta’ Gent, li kienet il-qorti tar-rinviju, għal raġunijiet ta’ ġurisdizzjoni territorjali. Peress li kellha dubji dwar, b’mod partikolari, l-effett dirett tal-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29, din il-qorti ddeċidiet li tressaq talba għal deċiżjoni preliminari quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja dwar l-interpretazzjoni ta’ din id-dispożizzjoni.

B’mod iktar speċifiku, il-qorti tar-rinviju xtaqet tkun taf, minn naħa, jekk individwu setax jinvoka kontra entità inkarigata minn Stat Membru bil-ġbir u bit-tqassim tal-kumpens ekwu stabbilit skont l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 quddiem il-qorti nazzjonali, il-fatt li l-leġiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi dan il-kumpens kienet tmur kontra d-dritt tal-Unjoni. Min-naħa l-oħra, hija staqsiet jekk din id-dispożizzjoni kellhiex tiġi interpretata fis-sens li kellha effett dirett, b’mod li, fin-nuqqas ta’ traspożizzjoni korretta tal-imsemmija dispożizzjoni, individwu seta’ jinvokaha, bil-għan li tiġi evitata l-applikazzjoni ta’ regoli nazzjonali li jobbligawh iħallas remunerazzjoni għal kumpens ekwu impost bi ksur tal-imsemmija dispożizzjoni.

Il-kunsiderazzjonijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja

Preliminarjament, il-Qorti tal-Ġustizzja rrilevat li Reprobel kellha l-forma ġuridika ta’ soċjetà kooperattiva, irregolata mid-dritt privat, li fl-organi tagħha l-Istat Belġjan ma kienx irrappreżentat. F’dan il-każ, Reprobel la kienet korp irregolat mid-dritt pubbliku u lanqas ma kienet ikkontrollata mill-Istat Belġjan. Qabelxejn, il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret il-ġurisprudenza stabbilita tagħha li tipprovdi li l-individwi jistgħu jinvokaw direttament dispożizzjonijiet inkundizzjonati u suffiċjentement preċiżi ta’ direttiva mhux biss kontra l-Istati Membri u l-korpi tagħhom *stricto sensu*, iżda wkoll, b’mod partikolari, kontra organi li jkunu suġġetti għall-awtorità jew għall-kontroll ta’ awtorità pubblika, iwettqu kompitu ta’ interess pubbliku u jkollhom setgħat eżorbitanti meta mqabbla mar-regoli applikabbli fir-relazzjonijiet bejn individwi. Għalhekk, hija eżaminat suċċessivament jekk Reprobel kinitx twettaq kompitu ta’ interess pubbliku u kellhiex, għal dan l-għan, setgħat eżorbitanti.

¹ Sentenza tat-12 ta’ Novembru 2015, *Hewlett-Packard Belgium* (C-572/13, EU:C:2015:750).

² Direttiva 2001/29/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta’ Mejju 2001 dwar l-armonizzazzjoni ta’ ċerti aspetti ta’ drittijiet ta’ l-awtur u drittijiet relatati fis-soċjetà ta’ l-informazzjoni (GU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 17, Vol. 1, p. 230).

Fl-ewwel lok, il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li l-Istati Membri għandhom id-dritt jipprevedu fl-ordinamenti ġuridiċi rispettivi tagħhom, skont l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29, eċċezzjonijiet għad-dritt ta' riproduzzjoni li tipprevedi din id-dispożizzjoni u li huma wkoll obbligati jipprevedu, f'dan ir-rigward, kumpens ekwu kif ukoll sistema ta' finanzjament tiegħu. Barra minn hekk, hija fakkret li l-forma, il-modalitajiet u l-livell tal-kumpens ekwu għandhom ikunu marbuta mad-dannu kkawżat lid-detenturi tad-drittijiet minhabba t-twettiq ta' kopji privati.

Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li kienet diġà ddeċidiet dwar il-modalitajiet ta' ġbir u ta' tqassim tar-remunerazzjonijiet għal kumpens ekwu previsti mil-leġiżlazzjoni Belġjana. Hija ddeċidiet, minn naħa, li l-kumpens ekwu previst fl-Artikolu 5(2)(b) tad-Direttiva 2001/29 kien jirrigwarda r-riproduzzjonijiet magħmula fuq kull mezz u permezz ta' kull teknika, jiġifieri li huwa sostnut mill-utenti kollha ta' apparati ta' riproduzzjoni, peress li dawn l-utenti jkunu awtorizzati jibbenefikaw mill-eċċezzjonijiet previsti f'din id-dispożizzjoni. Min-naħa l-oħra, il-kumpens ekwu huwa, bħala prinċipju, intiż li jikkumpensa d-dannu mgarrab minhabba riproduzzjonijiet effettivament imwettqa u, bħala prinċipju, il-persuni li jkunu wettqu r-riproduzzjonijiet huma obbligati jikkumpensaw id-dannu marbut magħhom, billi jiffinanzjaw il-kumpens li jithallas lid-detentur tad-drittijiet.

F'dan il-kuntest, ikun, fil-fatt, diffiċli hafna għad-detentur tad-dritt ta' riproduzzjoni li jinvoka dan id-dritt għal atti li l-utenti jwettqu fil-qasam privat. L-introduzzjoni tal-eċċezzjonijiet għal dan id-dritt previsti fl-Artikolu 5(2) tad-Direttiva 2001/29 tiżgura għalhekk lill-persuni intitolati l-benefiċċju tad-dhul li jkun diffiċli hafna jiksbu direttament mill-utenti. Għalhekk, il-ġbir ta' remunerazzjoni, bħal dik prevista mil-leġiżlazzjoni Belġjana, u l-hlas ta' kumpens ekwu lid-detenturi tad-drittijiet tal-awtur u tad-drittijiet relatati jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' komputu ta' interess pubbliku, imwettaq, f'dan il-każ, minn Reprobel.

Fit-tieni lok, fir-rigward tal-evalwazzjoni tas-setgħat ta' organu bħal Reprobel, il-Qorti tal-Ġustizzja rrilevat li dan l-organu kien l-unika entità inkarigata, skont digriet irjali³, mill-ġbir u mit-tqassim tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu. B'hekk, fl-eżerċizzju tal-kompitu tagħha, Reprobel setgħet, *ipso jure*, titlob il-hlas tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu mingħand kull persuna li kienet tagħmel parti miċ-ċirku tal-persuni responsabbli għall-hlas tat-taxxa. Barra minn hekk, Reprobel kellha sensiela ta' setgħat speċifiċi, b'mod partikolari, fir-rigward ta' talba għal informazzjoni, sabiex tkun tista' twettaq il-kompitu ta' interess pubbliku fdat lilha. L-ewwel nett, din l-entità kellha d-dritt titlob, kemm lid-debituri ta' din ir-remunerazzjoni kif ukoll lill-operaturi l-oħra attivi fis-suq tal-apparat ta' kkopjar, jipprovdu, taht piena ta' sanzjonijiet kriminali, l-informazzjoni kollha neċessarja għall-identifikazzjoni tal-persuni responsabbli għall-hlas tat-taxxa u għad-determinazzjoni tal-ammonti dovuti minnhom. It-tieni nett, Reprobel kienet awtorizzata titlob lill-awtoritajiet doganali, fiskali u ta' sigurtà soċjali l-informazzjoni neċessarja għat-twettiq tal-kompitu tagħha.

Għalhekk, is-setgħat li kienet fdata bihom Reprobel kellhom jitqiesu bħala eżorbitanti meta mqabbla mar-regoli applikabbli fir-relazzjonijiet bejn individwi, b'mod partikolari dik li setgħet titlob mingħand il-manifatturi u d-distributuri ta' apparati u ta' mezzi ta' kkopjar ir-remunerazzjonijiet għal kumpens ekwu.

³ Koninklijk besluit tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (id-Digriet Irjali li Jinkariga Kumpannija Tiżgura l-Ġbir u t-Tqassim tad-Drittijiet għal Remunerazzjoni għall-Ikkopjar ta' Xoghlijiet fuq Mezz Grafiku jew Analogu), tal-15 ta' Ottubru 1997 (Belgisch Staatsblad tas-7 ta' Novembru 1997, p. 29873).

Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 kellu jiġi interpretat fis-sens li individwu jista' jinvoka kontra entità inkarigata minn Stat Membru bil-ġbir u bit-tqassim ta' kumpens ekwu, quddiem il-qorti nazzjonali, il-fatt li l-legiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi dan il-kumpens tmur kontra dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni li jkollhom effett dirett, meta tali entità jkollha, sabiex twettaq dan il-kompitu fl-interess pubbliku, setgħat eżorbitanti meta mqabbla mar-regoli applikabbli fir-relazzjonijiet bejn l-individwi.

Fit-tielet u fl-aħħar lok, fir-rigward tal-kwistjoni dwar jekk l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 għandux effett dirett, wara li fakkret il-kundizzjonijiet neċessarji sabiex id-dispożizzjonijiet ta' direttiva jkollhom tali effett dirett, il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li l-eżami li kellu jsir, sabiex isir magħruf jekk l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 huwiex inkundizzjonat u suffiċjement preċiż, jikkonċerna, b'mod partikolari, tliet aspetti, jiġifieri d-determinazzjoni tal-benefiċjarji tal-protezzjoni prevista f'din id-dispożizzjoni, il-kontenut ta' din il-protezzjoni u l-identità tad-debitur tal-imsemmija protezzjoni.

F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret li diġà kienet iddeċidiet li l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 jimponi fuq l-Istati Membri li jagħzlu li japplikaw eċċezzjonijiet jew limitazzjonijiet għad-dritt ta' riproduzzjoni obbligi konkreti sabiex jiżguraw li jiġi żgurat kumpens ekwu lid-detenturi tad-drittijiet. Għalkemm huwa minnu li l-Istati Membri ma humiex obbligati jinkludu fid-dritt nazzjonali tagħhom dawn l-eċċezzjonijiet, madankollu, jekk jagħmlu dan, huma għandhom jipprevedu wkoll il-ħlas ta' kumpens ekwu lill-awturi leżi u jieħdu inkunsiderazzjoni l-kundizzjonijiet relatati mal-istruttura u mal-livell ta' dan il-kumpens, kif jirriżultaw mill-interpretazzjoni ta' din id-dispożizzjoni.

Fost dawn il-kundizzjonijiet hemm dawk relatati mal-modalitajiet ta' kalkolu tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu, kif stabbiliti mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza tagħha *Hewlett-Packard Belgium*.

Fir-rigward tal-kontenut tad-drittijiet li jirriżultaw mid-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2001/29 li jista' jkollhom effett dirett, l-individwu huma awtorizzati ma jsostnux il-piż finanzjarju ta' remunerazzjoni għal kumpens ekwu jekk dan jingabar bi ksur tal-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29. Għalhekk, il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat espressament il-hteġa li, fis-sistema ta' kumpens ekwu, jiġu previsti mekkaniżmi b'mod partikolari ta' rimbors ta' remunerazzjoni miġbura indebitament, intiżi li jikkoreġu kull sitwazzjoni ta' kumpens żejjed li tmur kontra r-rekwiżit li jinżamm bilanċ ġust bejn id-detenturi tad-dritt u l-utenti ta' materjal protett⁴.

F'dan il-każ, peress li l-legiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali kienet inkompatibbli mal-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29, kif jirriżulta essenzjalment mis-sentenza *Hewlett-Packard Belgium*, il-qorti tar-rinviju, adita b'kawża dwar is-sospensjoni, minn individwu, tal-ħlas tar-remunerazzjoni għal kumpens ekwu mitlub minn din il-legiżlazzjoni, kienet obbligata tiggarantixxi l-effett sħiħ ta' din id-dispożizzjoni billi ma tapplikax l-imsemmija legiżlazzjoni nazzjonali għall-finijiet tas-soluzzjoni tat-tilwima pendenti quddiemha.

⁴ Dan ir-rekwiżit jinsab fil-premessa 31 tad-Direttiva 2001/29.

Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li l-Artikolu 5(2)(a) u (b) tad-Direttiva 2001/29 kellu jiġi interpretat fis-sens li għandu effett dirett, b'tali mod li, fl-assenza ta' traspożizzjoni korretta ta' din id-dispożizzjoni, individwu jista' jinvokah, sabiex tiġi evitata l-applikazzjoni ta' regoli nazzjonali li jobbligawh iħallas remunerazzjoni għal kumpens ekwu imposta bi ksur tal-imsemmija dispożizzjoni.